

**การกำกับดูแลกิจการกับการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินของ
บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย**
**Corporate Governance and Financial Statement Fraud of the Listed Companies
in the Stock Exchange of Thailand**

วไลรัตน์ ่องจิตต์¹, กอบกุล จันทรโคสิกา² และ ธนอมศักดิ์ สุวรรณน้อย³

Walairat Pongjitt¹, Korbkul Jantarakolica² and Thanomsak Suwannoi³

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1,2,3}

College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand^{1,2,3}

E-mail: ¹walairat@pfc.premier.co.th; ²korbkul.jan@rmutr.ac.th; ³thanomsak.suw@rmutr.ac.th

Retrieved February 21, 2023; **Revised** March 20, 2023; **Accepted** March 23, 2023

Doi: 10.14456/jappm.2023.28

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านองค์ประกอบและคุณสมบัติของกรรมการอิสระที่ช่วยลดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินของบริษัทจดทะเบียน และ 2) เพื่อศึกษาเหตุการณ์ที่บ่งบอกแนวโน้มการเกิดการทุจริตในบริษัทจดทะเบียน รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แนวคิดด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีและด้านการทุจริตฉ้อโกงเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่มีการทุจริตและไม่มีการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงิน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ที่ทำงานใกล้ชิดกับคณะกรรมการบริษัทที่มีการทุจริตและไม่มีการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงิน 24 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 1 ชนิด คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัยหรือเชิงตรรกะ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 องค์ประกอบและคุณสมบัติของกรรมการอิสระที่ช่วยลดการทุจริตประกอบด้วย (1) จำนวนกรรมการอิสระขึ้นกับจำนวนบริษัทย่อยของบริษัทจดทะเบียน (2) ที่มาของกรรมการอิสระไม่ควรมาจากบุคคลที่เป็นเพื่อนของฝ่ายจัดการหรือผู้มีอำนาจควบคุมกิจการ (3) ดำรงตำแหน่งไม่เกิน 6 ปี และ (4) อายุไม่เกิน 70 ปี

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เหตุการณ์ที่บ่งบอกการเกิดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินพบประเด็นหลักๆ ดังนี้ ส่งรายงานการเงินล่าช้า ผู้สอบบัญชีไม่รับรองงบการเงิน กรรมการลาออก ประชุมกรรมการตรวจสอบมากกว่า 10 ครั้งต่อปี และมีการเปลี่ยนชื่อบริษัท

ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยควรมีหน่วยงานอิสระที่รวบรวมบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการเป็นกรรมการอิสระ

คำสำคัญ: องค์ประกอบคณะกรรมการ; การกำกับดูแลกิจการ; การตกแต่งงบการเงิน; ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Abstract

The purpose of this article is to 1) study the composition and qualifications of independent directors as a factor that may minimize fraud in the financial statement of listed companies 2) to study incidents that indicate a tendency of fraud in listed companies. The qualitative research method is adopted to conduct the research by collecting information from in-depth interviews of 24 informants, from 4 different positions, 6 people for each position, who work closely with the board of directors of a listed company both involving and not involving with fraud on financial statement.

The data was collected by semi-structure interview, and the qualitative analysis was conducted by applying conceptual framework on good corporate governance and fraud and corrupt acts through analytic induction or logical thinking method. The research found that:

1. The composition and qualifications of independent directors that help minimize fraud include (1) the number of independent directors should depend upon the number of subsidiary companies of a listed company; (2) independent directors should not be sourced from friends of Management and Controller; (3) the service term of independent directors should not be longer than 6 years; and (4) independent directors should not be more than 70 years of age.

2. Incidents that could indicate signs of fraud are delaying in the submission of financial statements; the auditor not certifying the financial statement; news on the resignation of directors; audit committee meetings being held more than 10 times a year; and the name of company has been changed.

Based on research findings, the Stock Exchange of Thailand should establish an independent department composes of people who are qualified to act as independent directors.

Keywords: Composition of Board of Directors; Corporate Governance; Financial Statement Fraud; The Stock Exchange of Thailand

บทนำ

กลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีทั้งกลไกจากภายใน เช่น โครงสร้างผู้ถือหุ้น โครงสร้างกรรมการ บริษัท การสรรหากรรมการ และกลไกการกำกับดูแลกิจการจากภายนอก เช่น ผู้สอบบัญชี คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กตล.) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นต้น แม้ว่าจะได้มีกลไกการกำกับกิจการที่ดี แต่ก็มีข้อบ่งชี้มากมายในเรื่องตดแต่งบัญชี การทำงานทางการเงินที่เป็นเท็จและไม่ถูกต้องตามมาตรฐานที่กำหนด การใช้ข้อมูลภายในการซื้อขายหุ้น เอาเปรียบผู้ถือหุ้นรูปแบบต่าง ๆ จากการเก็บข้อมูลการดำเนินคดีของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กตล.) ตั้งแต่ปี 2551 ถึงเดือนกันยายน 2565 มีบริษัทมหาชนถูกดำเนินคดีอาญาในเรื่องการไม่ปฏิบัติตามเกณฑ์ของตลาดหลักทรัพย์ โดยถูก กตล.เปรียบเทียบปรับ จำนวน 201 บริษัท จำนวน 663 ครั้งทั้งนี้ยังไม่รวมกรณีที่ถูก กตล. อยู่ระหว่างกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนหรือ DSI และถูกดำเนินการในคดีแพ่ง (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2565) ซึ่งขั้นตอนการตรวจสอบและคำสั่งลงโทษมีหลายขั้นตอน และค่อนข้างล่าช้า บริษัทจดทะเบียนหลายบริษัทที่ทุจริตในงบการเงิน ต่อมาถูกให้ออกจากตลาดหลักทรัพย์ (Delisted) ซึ่งใช้เวลาหลายปีกว่านักลงทุนจะทราบสถานะของบริษัทเหล่านั้น ทำให้สร้างความเสียหายให้กับผู้ถือหุ้น นักลงทุน และบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก ดังนั้นการให้ความสำคัญเรื่อง การกำกับดูแลกิจการที่ดีจึงเป็นประเด็นสำคัญอย่างมาก (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2541)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงนำไปสู่การศึกษาและวิเคราะห์บริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีองค์ประกอบและคุณสมบัติของกรรมการเป็นอย่างไร ที่จะส่งผลต่อการลดโอกาสการเกิดทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินเพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับกิจการ ลดความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้ถือหุ้นหรือนักลงทุน โดยเฉพาะกลไกการกำกับดูแลกิจการจากบุคคลที่มีอิสระภายในมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการกำกับดูแลกิจการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

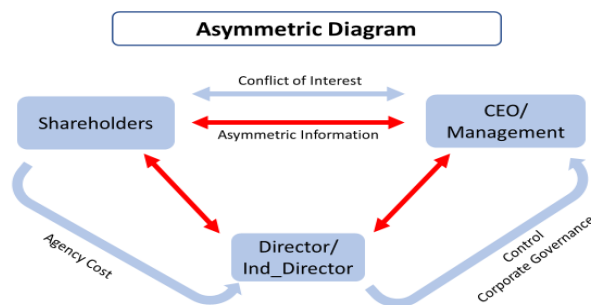
1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านองค์ประกอบและคุณสมบัติของกรรมการอิสระที่ช่วยลดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาเหตุการณ์ที่บ่งบอกแนวโน้มการเกิดการทุจริตในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดด้านการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance)

ทฤษฎีความไม่สมมาตรของข้อมูล (Asymmetric Theory) หรือความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล คือ สภาวะที่บุคคลฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้เปรียบจากการมีข้อมูลเหนือกว่าอีกฝ่าย (ชยันต์ ดันติวิธดาการ, 2550)

ความไม่สมมาตรของข้อมูลเป็นสิ่งที่ไม่สามารถกำจัดหรือจัดทิ้งไปได้เพราะมาจากข้อมูลฝ่ายผู้ส่งหรือฝ่ายปฏิบัติการหรือฝ่ายบริหารกับฝ่ายรับมีความแตกต่างกัน ผู้ถือหุ้นบริษัทจึงต้องการวิธีที่ทำให้มีความสมมาตรของข้อมูลบริษัทมากที่สุด โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการของบริษัทเพื่อเป็นตัวแทน (Agency) ในการบริหาร ประกอบด้วย (1) ทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Theory) R.Edward Freeman ได้เขียนทฤษฎีเรื่องนี้ขึ้นในปี 1984 เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องคำนึงถึง ว่าเราทำเพื่อใคร เพราะอะไร ซึ่งองค์กรต้องวิเคราะห์เพื่อให้ได้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กรอย่างถูกต้องและครบถ้วนเพื่อจะได้นำไปปฏิบัติตามแนวทางบรรษัทภิบาลที่ดี (Freeman, 1984) (2) ทฤษฎีการเป็นตัวแทน (Agency) เป็นแนวคิดที่แยกหน้าที่เป็น 2 แนวคิด แนวคิดแรกโครงสร้างการถือหุ้นหากผู้บริหารเป็นเจ้าของกิจการ (Gomes, 2000) ส่วนแนวคิดที่สองเห็นว่า การที่ผู้ถือหุ้นใหญ่เข้ามาเป็นผู้บริหารหรือกรรมการในบริษัทย่อมมุ่งเน้นประโยชน์ของตัวเองเป็นหลัก (Jensen & Meckling, 1976) (3) ทฤษฎีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest Theory) ทฤษฎีนี้มีผู้ที่เขียนหลักสองคนคือ Herbert A. Simon ในปี 1947 และ Oliver E Williamson ในปี 1975 ทฤษฎีนี้เป็นต้นเหตุของหลายๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม โดยหลักการก็คือเมื่อผลประโยชน์อยู่ในมือใครหรือฝ่ายใดอีกฝ่ายหนึ่งก็อาจเสียประโยชน์หรือมีการทับซ้อนของผลประโยชน์ได้ง่ายแต่ปัญหานั้นแก้ได้ยากเพราะทุกฝ่ายต่างมีเหตุผลของตัวเอง การบริหารองค์กรตามบรรษัทภิบาลพยายามเพิ่มความโปร่งใสและตรวจสอบให้แก่ทุกฝ่ายจะเป็นการลดความขัดแย้งและเพิ่มข้อมูลให้เก้กันและกัน (อัฐวุฒิ ปภังกร, 2556) ผู้วิจัยได้ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นจึงได้เขียนเป็นภาพความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดทฤษฎีได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ภาพความเชื่อมโยงของทฤษฎี ผู้มีส่วนได้เสีย การเป็นตัวแทน ความไม่สมมาตรของข้อมูล และผลประโยชน์ทับซ้อน

ที่มา: ผู้วิจัยรวบรวม วไลรัตน์ ผ่องจิตต์ (2566)

ทฤษฎีข้างต้นได้นำหลักการการกำกับดูแลกิจการ Corporate Governance โดยให้คนที่มีความรู้ความสามารถมาดูแลกำกับกิจการเพื่อให้ผู้ถือหุ้นได้รับข้อมูลที่สมบูรณ์ขึ้น การกำกับดูแลกิจการจะเป็นความสัมพันธ์เชิงการกำกับดูแลการตัดสินใจของคนในองค์กรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และมีแนวปฏิบัติเพื่อสร้างความโปร่งใส (Transparency) และความรับผิดชอบต่อนักที่ (Accountability) ของคณะกรรมการ

และเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ลงทุน ปัจจุบันทั้งธุรกิจและผู้ลงทุนต่างต้องการผลประกอบการที่ดีเพื่อให้งานการเติบโตสามารถอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน

แนวคิดด้านการทุจริตฉ้อโกง

ทฤษฎีระบบอุปถัมภ์ (Patronage System) เป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้ที่อยู่เหนือกว่า มีทรัพยากรหรืออำนาจมากกว่า กับผู้ที่ด้อยกว่า โดยผู้ที่เหนือกว่าให้การอุปการะช่วยเหลือผู้ด้อยกว่าก็ย่อมต้องทดแทนบุญคุณและมีความจงรักภักดี (Gould & Kolb, 1965) หรือจะเรียกอีกนัยหนึ่งว่าทุนนิยมอุปถัมภ์ (Crony Capitalism) หรือทุนนิยมแบบพวกพ้องทำให้มีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of interest) ด้วยการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ไปแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ

The Fraud Triangle Theory ทฤษฎีได้พูดถึงองค์ประกอบ 3 ประการ ที่ทำให้เกิดการทุจริต ได้แก่ (1) โอกาส (Opportunity) องค์การหรือระบบในการบริหารจัดการเปิดโอกาสให้มีการกระทำความผิด เป็นความอ่อนแอในการบริหารจัดการ และสภาพแวดล้อมขององค์การ (Srivastava, Mock & Turner, 2005) (2) แรงจูงใจหรือแรงกดดัน (Incentive and Pressure) ทำให้เกิดการทุจริต และ (3) การสร้างเหตุผล (Rationalization) ผู้ทำการทุจริตจะหาเหตุผลเข้าข้างตัวเองเพื่อสร้างความชอบธรรมในสิ่งที่ตัวเองกระทำ องค์การหรือระบบในการบริหารจัดการเปิดโอกาสให้มีการกระทำความผิด หากผู้กระทำผิดรู้ว่าจะลดความเสี่ยงในการถูกจับได้ โอกาสการโกงก็จะมากขึ้น (Crassey, 1953)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การกำกับดูแลกิจการกับการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับแนวคิดเกี่ยวกับองค์การ ทฤษฎีตัวแทน โดยจากงานวิจัยของ (Roy & Visit, 2012) พบว่า

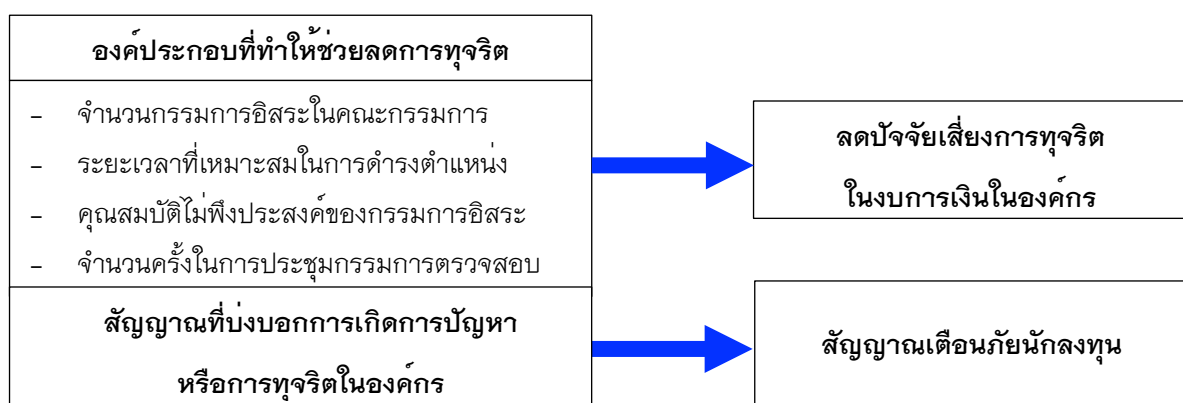
นักลงทุนใช้ประวัติของบริษัทเป็นฐานข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการกำกับดูแลกิจการ (Hatice Uzun, et al. 2004) พบว่า องค์ประกอบของคณะกรรมการและโครงสร้างของคณะกรรมการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับเหตุการณ์ของการทุจริตองค์การ (Mark, 1996) พบว่า สัดส่วนของกรรมการจากภายนอกต่ำกว่าสัดส่วนกรรมการจากภายในบริษัทจะส่งผลให้เกิดการทุจริตมากกว่าสอดคล้องกับ (Langnan & Weibin, 2007) พบว่า สัดส่วนกรรมการอิสระในคณะกรรมการบริษัทที่ประสบปัญหาการฉ้อโกงองค์การมีสัดส่วนต่ำกว่าการไม่ฉ้อโกงบริษัท (วรวิทย์ เพ็ชรรัตน์, 2561) พบว่า การตกแต่งบัญชีนับว่าเป็นปัญหาต่อกระบวนการรายงานทางการเงิน ดังนั้นในการลดปัญหาการตกแต่งบัญชีหน่วยงานกำกับดูแล นอกจากการบังคับใช้หลักบรรษัทภิบาลแล้ว อาจทำได้โดยการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง (Yung & Ming, 2009) พบว่า ปัจจัยเสี่ยงจากการทุจริตแบบTriangle Assessing ต่อการทุจริตในรายงานทางการเงิน พบว่า เมื่อมีแรงกดดันทางการเงินมากจะมีความเสี่ยงที่จะแสดงข้อมูลอันเป็นเท็จอย่างสาระสำคัญ และบริษัทอยู่ภายใต้การควบคุมที่อ่อนแอผู้บริหารมีโอกาสที่จะทุจริตในงบการเงินมากขึ้น (Fich & Anil Shivdasani, 2005) พบว่า ภายหลังคดีฉ้อโกงทางการเงิน กรรมการจากภายนอกไม่มีการลาออกที่ผิดปกติ แต่พบว่าคณะกรรมการอื่นๆ มีการลาออกอย่างมีนัยสำคัญ ตำแหน่งกรรมการที่ลดลงจะมีมากขึ้นในกรณีที่เกิดการฉ้อโกงที่รุนแรงยิ่งขึ้น (Suraj, 2005) พบว่า การลาออกจาก

กรรมการของกรรมการภายนอกขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการปรับปรุงการเงิน (ภูติท ไชยผล และคณะ , 2563) พบว่า ระยะเวลาเฉลี่ยของการดำรงตำแหน่งกรรมการอิสระ 7.95 ปี มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของบริษัท ซึ่ง (จักรพันธ์ วงษาเทพ และณรงค์นิตย์ จันทรจรัส , 2564) พบว่า จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการที่มีจำนวนครั้งมากเกินไป แสดงถึงปัญหาที่เพิ่มขึ้นหรือประเด็นที่คณะกรรมการไม่สามารถหาข้อสรุปได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ(ประภัสสร โปร่งวิทยากร และคณะ , 2560) จำนวนครั้งการประชุมคณะกรรมการส่งผลกระทบบเชิงลบต่อการดำเนินงานด้านการเงิน

จากการทบทวนวรรณกรรมจึงใช้แนวคิดด้านการกำกับดูแลกิจการตามทฤษฎีความไม่สมมาตรของข้อมูล (Asymmetric Theory) หรือความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลเป็นตัวการที่ทำให้ผู้ถือหุ้นต้องแต่งตั้งกรรมการเป็นตัวแทนตามทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) มาควบคุมการบริหารของฝ่ายจัดการ จะช่วยลดเรื่องความไม่สมมาตรของข้อมูล ส่งผลต่อการลดการทุจริตและทฤษฎีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest Theory) คือ เมื่อผลประโยชน์อยู่ในมือใครหรือฝ่ายใดอีกฝ่ายหนึ่งก็อาจเสียประโยชน์หรือมีการทับซ้อนของผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นได้ง่าย ซึ่งเชื่อมโยงกับแนวคิดด้านการทุจริตน้อยโกงตามทฤษฎีระบบอุปถัมภ์ (Patronage System) ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นก็จะเป็นการเปิดโอกาสให้มีการทุจริตเกิดขึ้นหรือเป็นแรงกดดันให้เกิดการทุจริตในองค์กร

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกำหนดองค์ประกอบที่จะส่งผลในการช่วยลดปัจจัยเสี่ยงในการเกิดการทุจริตในงบการเงิน และสัญญาณบ่งบอกของการเกิดปัญหาเพื่อเป็นข้อสังเกตให้กับนักลงทุน ตามกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเชิงคุณภาพนี้มีเพื่อศึกษาปัจจัยด้านองค์ประกอบและคุณสมบัติของกรรมการอิสระที่ช่วยลดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และเหตุการณ์ที่บ่งบอกแนวโน้มการเกิดการทุจริตในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ไทยการสัมภาษณ์ครั้งนี้เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์บุคคล 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 กลุ่มบุคคลที่ทำงานหรือเคยทำงานในบริษัทจดทะเบียนที่ถูกคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ดำเนินคดีอาญาในเรื่องการตกแต่งงบการเงิน (Froud) กลุ่มที่ 2 กลุ่มบุคคลที่ทำงานหรือเคยทำงานในบริษัทจดทะเบียนที่ไม่มีการตกแต่งงบการเงิน (No Froud) กลุ่มบุคคลดังกล่าวเป็นกลุ่มที่ได้ทำงานอย่างใกล้ชิดกับการทำงานของคณะกรรมการของบริษัทจดทะเบียนใน 4 ตำแหน่ง อันได้แก่ กรรมการอิสระ กรรมการบริหาร ผู้บริหารระดับสูงด้านบัญชีการเงิน (CFO) และเลขานุการคณะกรรมการ (Secretary) ตำแหน่งละ 6 คน จำนวนรวม 24 คน ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

	Independent Director	Executive Director	CFO	Secretary	Total
Fraud	3	3	3	3	12
No-Fraud	3	3	3	3	12
Total	6	6	6	6	24

เครื่องมือการวิจัยและการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย จากวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาจำนวนและองค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการอิสระ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการช่วยลดโอกาสการเกิดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินของบริษัทจดทะเบียน และมีเหตุการณ์อะไรบ้างที่บ่งบอกว่าบริษัทจดทะเบียนกำลังมีปัญหาหรือเริ่มมีปัญหา และประเด็นสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้อง สำหรับการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยผู้วิจัยได้ทำการจำแนกข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อใช้ในการสร้างคำถามในการสัมภาษณ์ให้สอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องมากำหนดโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำเครื่องมือดังกล่าวเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความสอดคล้อง ความชัดเจน ความถูกต้อง และความเหมาะสมของเครื่องมือก่อนที่นำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่เริ่มกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลจนกระทั่งสิ้นสุดการศึกษาวิจัย โดยนำข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้อมูลเอกสาร จากการทบทวนวรรณกรรมต่างๆ ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัยหรือเชิงตรรกะ (inductive analysis) ซึ่งเป็นการตีความและสร้างข้อสรุปจากข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้ทำการบันทึกไว้ โดยเนื้อหาจะมีความเกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการกับการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินบริษัทจดทะเบียน

ทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยข้อมูลที่ได้จะเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ตามเค้าโครงการสัมภาษณ์ที่ได้ออกแบบไว้พร้อมทั้งคำถามแบบปลายเปิดซึ่งเป็นข้อมูลหลักมาทำการตรวจสอบความถูกต้องและวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับผลการศึกษาตามประเด็นการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ อีกทั้งสังเกตปฏิกิริยาการแสดงออกของผู้ให้สัมภาษณ์ในระหว่างการให้สัมภาษณ์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างด้านองค์ประกอบ และคุณสมบัติคณะกรรมการอิสระที่ส่งผลต่อการลดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินของบริษัทจดทะเบียน แบ่งเป็น 4 ประเด็น สรุปได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 จำนวนกรรมการอิสระมีส่วนช่วยลดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงิน

บริษัทที่มีการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินและบริษัทไม่มีการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินมีความเห็นตรงกันว่า จำนวนกรรมการอิสระจะมีความเหมาะสมในการช่วยลดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินสำหรับบริษัทที่มีบริษัทย่อยจำนวนไม่มาก แต่สำหรับบริษัทที่มีจำนวนบริษัทย่อยจำนวนมากเพื่อประสิทธิภาพในการตรวจสอบที่ทั่วถึงควรที่จะเพิ่มจำนวนกรรมการอิสระให้มากขึ้น หรือมีการแต่งตั้งคณะกรรมการชุดย่อยเช่นคณะกรรมการความเสี่ยงในการตรวจสอบ

“จำนวนกรรมการทั้งหมด 9 คน มีกรรมการจากภายใน 6 คนมีกรรมการอิสระที่ทำการตรวจสอบ 3 คน บริษัทที่มีบริษัทย่อยจำนวนมากจึงตรวจสอบไม่ทั่วถึงการตกแต่งงบการเงินเกิดที่บริษัทย่อย” (Executive Director คนที่ 3)

“จำนวนกรรมการทั้งหมดควรมีสัก 15 คนเพื่อให้มีกรรมการอิสระ 5 คน เข้าเกณฑ์ 1 ใน 3 คน การตรวจสอบจะทั่วถึงโดยเฉพาะบริษัทใหญ่ที่มีบริษัทย่อยหลายบริษัท อยากให้มีคณะกรรมการชุดย่อยเช่นกรรมการความเสี่ยงในโครงสร้างคณะกรรมการเพื่อลดภาระกรรมการตรวจสอบเท่าที่ติดตามข่าวการทุจริตก็มักจะเกิดที่บริษัทย่อย” (Independent Director คนที่ 1)

ประเด็นที่ 2 ระยะเวลาที่เหมาะสมในการดำรงตำแหน่งกรรมการอิสระ

ทั้งบริษัทที่มีการทุจริตและไม่มีการทุจริตมีความเห็นตรงกันว่ากรรมการอิสระควรดำรงตำแหน่งในบริษัทไม่เกิน 6 ปี การอยู่ในตำแหน่งนานไปจะทำให้เกิดความสนิทสนมความเป็นอิสระจะลดลงส่งผลให้ความเข้มงวดในการทำงานลดลงไปด้วย แต่หากระยะเวลาดำรงตำแหน่งสั้นเกินไปเช่น 1-2 ปีระยะเวลาจะสั้นเกินไปจะยังไม่เข้าใจธุรกิจเท่าที่ควร

“ผมว่า ไม่ควรเกิน 6 ปี คือต่อ 2 วาระ เป็นการต่อ 2 วาระ พอดี หากสั้น การสรรหาใหม่ก็ไม่ง่าย” (Independent Director คนที่ 3)

“น่าจะไม่เกิน 3-6 ปี หากน้อยเกินไปเช่น 1-2 ปี อาจทำให้ยังไม่เข้าใจธุรกิจมากนัก และด้วยการการอิสระและการตรวจสอบก็ต้องมีความรับผิดชอบทำงานไม่ระมัดระวังและทำให้ผู้ถือหุ้นได้รับความเสียหายหรืออาจมีการฟ้องร้องเกิดขึ้น จะทำให้การหากรรมการอิสระยากเหมือนกัน” (CFO คนที่ 1)

ประเด็นที่ 3 คุณสมบัติที่ไม่พึงประสงค์ของกรรมการอิสระ

ทั้งบริษัทที่มีการทุจริตและไม่มีการทุจริตมีความเห็นในเรื่องคุณสมบัติไม่พึงประสงค์ของกรรมการอิสระมีดังนี้ (1) ที่มาของกรรมการอิสระ มีความเห็นตรงกันว่ากรรมการอิสระ ไม่ควรมาจากบุคคลที่เป็นเพื่อนของฝ่ายจัดการหรือผู้มีอำนาจควบคุมหรือเคยเป็นผู้ใต้บังคับบัญชาของประธานหรือ (2) อายุของกรรมการอิสระ มีความเห็นตรงกันว่ากรรมการอิสระไม่ควรมีอายุเกิน 70 ขึ้นไปจะมีความเหมาะสมอายุมากเกินไปประสิทธิภาพในการทำงานจะลดลง อาจปรับตัวในเรื่องการบริหารจัดการตามการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วได้ยากโดยเฉพาะเรื่องนวัตกรรมในเรื่องต่างๆ ที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว

“มีกรรมการอิสระ 1 คน ที่เคยเป็นผู้บริหารมาก่อน และได้เกษียณและต่อมาก็กลับมาเป็นกรรมการอิสระ การตรวจสอบไม่ค่อยเต็มที่ สังเกตตั้งแต่มารับตำแหน่งและเข้าประชุมจะไม่ค่อยมีคำถามและไม่ค่อยแสดงความเห็น ตามความเห็นส่วนตัวกรรมการอาจจะรู้จักผู้บริหารทั้งหมด อีกทั้งกรรมการบางท่านยังเคยเป็นหัวหน้างาน อาจเกิดความเกรงใจ” (CFO คนที่ 1)

“เรื่องอายุก็มีประเด็นอายุ 70 ปีขึ้นไป ประสิทธิภาพการทำงาน และประสบการณ์ที่ยืดแนวเดิมๆปัจจุบันนวัตกรรมในเรื่องต่างๆ กฎระเบียบและสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไปรวดเร็วมาก แต่คนอายุมาค่อยข้างเปลี่ยนยาก อยากให้กำหนดระยะเวลาการดำรงตำแหน่งที่ชัดเจนของกรรมการตรวจสอบและจำกัดอายุกรรมการตรวจสอบ เช่นไม่เกินอายุ 70 ปี” (CFO คนที่ 1)

ประเด็นที่ 4 จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบมีผลต่อการลดการทุจริต

โดยทั้งบริษัทที่มีการทุจริต และบริษัทที่ไม่มีการทุจริตมีความเห็นตรงกันว่าการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบจำนวน 4-6 ครั้งต่อปี เป็นการตรวจสอบที่ควรทำเป็นปกติ จำนวนครั้งที่เกินกว่า 6 ครั้ง อาจส่งสัญญาณมีเรื่องที่มีความผิดปกติ และหากมีการประชุมจำนวนครั้งตั้งแต่ 10 ครั้งขึ้นไปแสดงให้เห็นว่าบริษัทกำลังมีปัญหาที่ต้องแก้ไข

“6 ครั้ง ถือว่าปกตินะคะของบริษัท เยอะสุดเท่าที่ดูข้อมูลในอดีตปีที่มีปัญหากับกลต คือปี 2553 ก่อนที่ดิฉันจะเข้าทำงาน กรรมการตรวจสอบประชุมกัน 14 ครั้ง ดิฉันคิดว่าการประชุมเยอะ แต่ไม่มากเกินไปก็น่าจะช่วยลดการทุจริตได้เป็นการประชุมติดตามใน

สถานะการปกติ แต่บ้านเราส่วนใหญ่ประชุมกันหลายๆ ครั้งแสดงว่ามีบางอย่างผิดปกติ” (Secretary คนที่ 1)

“ปกติก็ 4 ครั้งคะ แต่หากไม่ปกติก็จะประชุมบ่อยขึ้น เช่นการออกมาตราฐานบัญชีใหม่ จะต้องทำความเข้าใจกับ CFO มากขึ้น ก็จะประชุมมากขึ้น ถ้าบริษัทไหนมีการประชุมกรรมการจำนวนมากเช่นมากกว่า 10 ครั้ง ถือว่า โอ้ อันนี้บริษัทนั้นต้องมีปัญหาอะไรที่ไม่ปกติแล้วคะ น่าเป็นห่วงละคะ” (Independent Director คนที่ 2)

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า เหตุการณ์ที่บ่งบอกแนวโน้มการเกิดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินของหรือเกิดบริษัทจดทะเบียนมี 5 ประเด็นหลัก ดังนี้ (1) การส่งรายงานการเงินล่าช้ากว่าที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด (2) ผู้สอบบัญชีไม่รับรองงบการเงิน (3) มีข่าวกรรมการลาออก (4) จำนวนครั้งของการประชุมกรรมการตรวจสอบสูง และ (5) มีการเปลี่ยนชื่อบริษัท

“...ผมมีความเห็นว่าประสิทธิภาพการตรวจสอบน่าจะไม่มีประสิทธิภาพ และอาจเกิดจากความเกรงใจ เพราะกรรมการตรวจสอบมีความรู้ เรื่องการจัดทำรายงานทางการเงินเป็นอย่างดี แต่งบการเงินที่ผิดพลาด ข้อมูลถูกจำกัดโดยฝ่ายบริหาร และผู้สอบไม่ให้ความเห็นในงบการเงิน ไม่ควรจะเกิดขึ้น...” (Executive Director คนที่ 2)

“ในฐานะ CFO เคยเคยให้ความเห็นแต่ฝ่ายจัดการให้ทำตามความเห็นฝ่ายจัดการ ผมมาทราบหลักจากที่ กสท. เริ่มมีคำถามมา ทุกอย่างที่เกิดขึ้นก็ประธานเป็นคนสั่งการ CFO และ CEO ก็ไม่ได้ขัดข้องรายการต่างๆ ที่ไม่ถูกต้องมักจะทำการรายการที่บริษัทถูก ผมเห็นว่า ไม่เหมาะสมผมเลยลาออกจากกรรมการมาก่อน หลังจากประธานก็ฟ้องกรรมการทุกคนรวมทั้งผมด้วย ก็ยังโชคดีที่ศาลยกคำฟ้องไป” (Executive Director คนที่ 1)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า โครงสร้างองค์ประกอบและคุณสมบัติคณะกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์ต่อการช่วยลดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงิน ศึกษา 4 ประเด็นหลัก คือ (1) จำนวนกรรมการอิสระ (2) ระยะเวลาที่เหมาะสมในการดำรงตำแหน่งกรรมการอิสระ (3) คุณสมบัติที่ไม่พึงประสงค์ของกรรมการอิสระ และ (4) จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1) จำนวนกรรมการอิสระมีส่วนช่วยลดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงิน ผลการวิจัยพบว่า จำนวนกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์ต่อการช่วยลดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินแต่การที่ กสท. กำหนดให้มีกรรมการอิสระสัดส่วน 1 ใน 3 ของคณะกรรมการมีขั้นต่ำไม่น้อยกว่า 3 คน บริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่จึงกำหนดให้มีเพียงขั้นต่ำ 3 คนจะไม่ช่วยลดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินสำหรับบริษัทจดทะเบียนที่มีบริษัทย่อยจำนวนมากทำให้การตรวจสอบไม่ทั่วถึงการทุจริตมักเกิดขึ้นที่บริษัทย่อยบริษัทที่มี

สอดคล้องกับ (Mark ,1996) พบว่า บริษัทที่ประสบปัญหาการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินมักมีกรรมการตรวจสอบน้อยกว่าบริษัทที่ไม่ประสบปัญหาการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินหากมีกรรมการจากภายนอกกรรมการอิสระและกรรมการตรวจสอบในสัดส่วนที่สูงกว่า และ (Hatice, Samuel & Raj , 2004) ได้ชี้ให้เห็นว่า จำนวนกรรมการอิสระภายนอกที่เพิ่มขึ้นและในคณะกรรมการตรวจสอบทำให้แนวโน้มองค์กรที่จะกระทำความผิดลดลง และการมีจำนวนกรรมการอิสระที่น้อยการตรวจสอบทำได้ไม่ทั่วถึง

2) ระยะเวลาที่เหมาะสมในการดำรงตำแหน่งกรรมการอิสระ ผลการวิจัยพบว่า บริษัทที่มีการทุจริตและไม่มีการทุจริตมีความเห็นตรงกันว่า กรรมการอิสระควรดำรงตำแหน่งในบริษัทไม่เกิน 6 ปี การอยู่ในตำแหน่งนานไปจะทำให้เกิดความสนิทสนมความเป็นอิสระจะลดลงส่งผลให้ความเข้มงวดในการทำงานลดลงไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภูติท ไชยผล และคณะ , 2563) ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งเฉลี่ย 7.95 ปี มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน

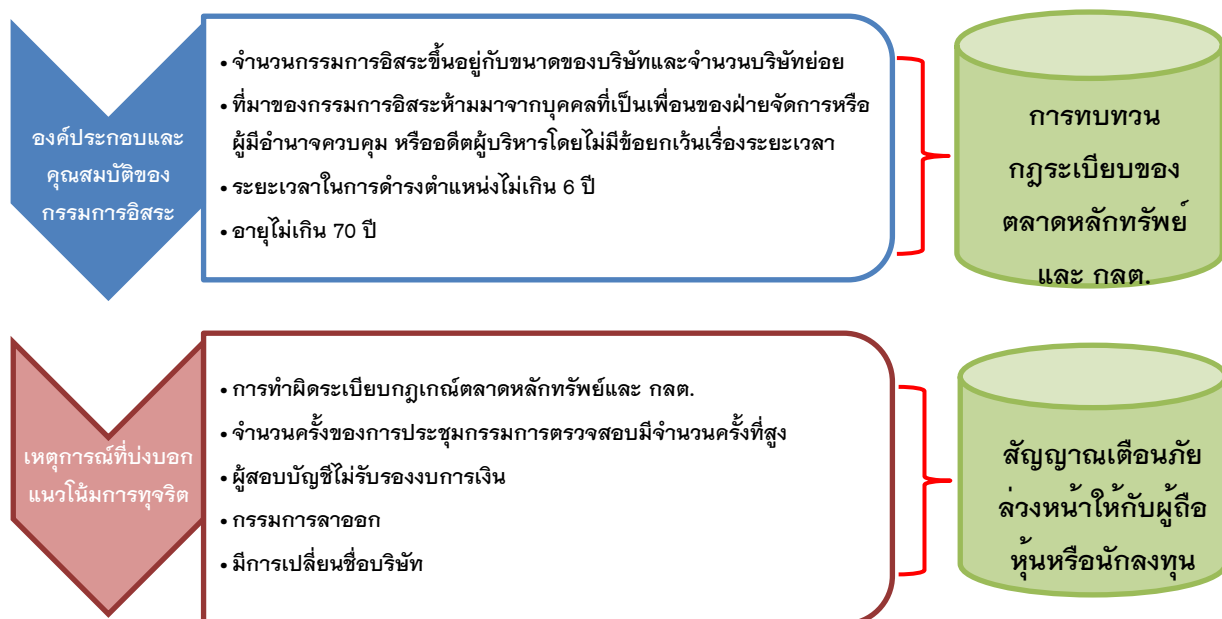
3) คุณสมบัติที่ไม่พึงประสงค์ของกรรมการอิสระ ผลการวิจัยพบว่า คุณสมบัติไม่พึงประสงค์ของกรรมการอิสระมีดังนี้ (1) ที่มาของกรรมการอิสระ ไม่ควรมาจากเพื่อนของฝ่ายจัดการหรือผู้มีอำนาจควบคุมหรือเคยเป็นผู้ใต้บังคับบัญชา และเสนอให้มีหน่วยงานอิสระที่มีการคัดเลือก สอดคล้องกับทฤษฎีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest Theory) ของ (Herbert ,1947) เมื่อผลประโยชน์อยู่ในมือใครหรือฝ่ายใดอีกฝ่ายหนึ่งก็อาจเสียประโยชน์หรือมีการทับซ้อนของผลประโยชน์ได้ (2) อายุของกรรมการอิสระ ทั้งบริษัทที่มีการทุจริตและไม่มีการทุจริตมีความเห็นตรงกันว่า กรรมการอิสระไม่ควรมีอายุเกิน 70 ขึ้นไป (3) ความไม่เป็นอิสระในการทำงานของกรรมการอิสระ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะความเป็นอิสระของคณะกรรมการเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากสามารถบรรเทาปัญหาตัวแทนและลดการจัดการประโยชน์ของตนเองส่งผลให้ปรับปรุงผลการดำเนินงานของกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และลดความเสี่ยงในเรื่องการจัดการงบการเงิน

4) จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบมีผลต่อการลดการทุจริต ผลการวิจัยพบว่า ทั้งบริษัทที่มีการทุจริตและบริษัทที่ไม่มีการทุจริตมีความเห็นตรงกันว่า การประชุมคณะกรรมการตรวจสอบจำนวนที่ไม่เกิน 6 ครั้งจะเหมาะสมและการส่งข้อมูลให้กรรมการตรวจสอบล่วงหน้าให้กรรมการได้มีเวลาตรวจสอบรายละเอียดมากขึ้น สอดคล้องกับ (จักรพันธ์ วงษาเทพ และนงคณิตย์ จันทร์จรัส , 2564) พบว่า จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการที่มีจำนวนครั้งมากเกินไป แสดงถึงปัญหาที่เพิ่มขึ้นหรือประเด็นที่ไม่สามารถหาข้อสรุปได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ประภัศสร โปร่งวิทยาการ และคณะ , 2560) จำนวนครั้งการประชุมคณะกรรมการส่งผลกระทบเชิงลบต่อการดำเนินงานด้านการเงิน ชัดแย้งกับผลการวิจัยของ (Mark ,1996) ที่ระบุว่า ความถี่ของการประชุมอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการจะนำไปสู่การเพิ่มความรู้และประสิทธิภาพในการทำงานที่ดีขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า สัญญาณหรือเหตุบ่งบอกการเกิดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงิน มีประเด็นที่ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งบริษัทที่มีการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินและบริษัทที่

ไม่มีการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงิน รวมประเด็นความเห็นไว้ 5 ประเด็นหลักๆ ดังนี้ (1) การส่งรายงานการเงินล่าช้ากว่าที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด (2) ผู้สอบบัญชีไม่รับรองงบการเงิน (3) มีข่าวกรรมการลาออกโดยประเด็นกรรมการลาออกสอดคล้องกับ (Suraj , 2004) พบว่า การลาออกจากกรรมการภายนอกเพิ่มขึ้นจะอยู่ที่ความรุนแรงของการปรับปรุงงบการเงินวัดความรุนแรงจากการปรับปรุงรายการในงบการเงิน (4) จำนวนครั้งของการประชุมกรรมการตรวจสอบมีจำนวนครั้งที่สูง สอดคล้องกับจักรพันธ์ วงษาเทพ และ (ณรงค์นิตย จันทรจรัส , 2564) พบว่า ค่าเฉลี่ยจำนวนครั้งการประชุมกรรมการบริษัท 1 ปี 7.94 ครั้งต่อปีจำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการที่มีจำนวนครั้งมากเกินไป แสดงถึงปัญหาที่เพิ่มขึ้นหรือประเด็นที่คณะกรรมการไม่สามารถหาข้อสรุปได้ จำนวนครั้งของการประชุมส่งผลกระทบเชิงลบต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน และ (5) มีการเปลี่ยนชื่อบริษัท

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ภาพที่ 3 รูปแบบและองค์ประกอบการคัดเลือกกรรมการอิสระ/เหตุการณ์ที่บ่งบอกแนวโน้มการทุจริต

จากผลการวิจัยได้ค้นพบรูปแบบการคัดเลือกกรรมการอิสระ ที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของกรรมการอิสระได้มากขึ้น ลดความเสี่ยงจากการเกิดการทุจริตและดูแลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นและบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย อีกทั้งยังได้พบปัจจัยที่เป็นเหตุบ่งบอกสัญญาณเตือนภัยให้ผู้ถือหุ้นใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงในการลงทุน ประกอบความเชื่อมโยงดังภาพที่ 3 ซึ่งเป็นรูปแบบและองค์ประกอบการคัดเลือกกรรมการอิสระที่ช่วยลดการทุจริตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีข้อค้นพบสำคัญ 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) องค์ประกอบและคุณสมบัติของกรรมการอิสระ(1.1) จำนวนกรรมการอิสระ จำนวนกรรมการอิสระที่ทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพต้องมีจำนวนเหมาะสมกับ

ขนาดของบริษัทและจำนวนบริษัทย่อย ไม่ใช่แค่กำหนดว่าไม่ต่ำกว่า 3 คน ทำให้บริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่ก็กำหนดไว้เพียงเกณฑ์ขั้นต่ำ (1.2) ที่มาของกรรมการอิสระ ไม่ควรเป็นบุคคลที่เป็นเพื่อนกับฝ่ายจัดการหรือผู้มีอำนาจควบคุม และควรห้ามอดีตผู้บริหาร ลูกจ้าง พนักงาน ผู้มีอำนาจของบริษัทใหญ่ บริษัทย่อยโดยไม่มีข้อยกเว้นเรื่องพ้นระยะเวลา 2 ปีตามประกาศของคณะกรรมการตลาดทุนที่ ทจ.39/2559 (1.3) ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่ ตามพรบ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ไม่ได้กำหนดเรื่องระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของกรรมการอิสระไว้ แต่สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทยหรือIODได้กำหนดเป็นแนวปฏิบัติว่าไม่ควรดำรงตำแหน่งเกิน 9 ปี ผลวิจัยพบว่า ควรดำรงตำแหน่งไม่เกิน 6 ปี จึงจะเหมาะสมและช่วยลดการเกิดการทุจริตเพราะการอยู่ในตำแหน่งเป็นเวลานานเกิดความคุ้นเคยความอิสระจะลดลง (1.4) อายุกรรมการอิสระ ตามพรบ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ไม่ได้กำหนดอายุสูงสุดของกรรมการไว้ ผลวิจัยพบว่า อายุกรรมการอิสระไม่ควรเกิน 70 ปี เพราะอายุมากเกินไปประสิทธิภาพในการทำงานจะลดลง (2) เหตุการณ์ที่บ่งบอกแนวโน้มการเกิดการทุจริตของบริษัทจดทะเบียนสรุปได้ 5 ประเด็น ดังนี้(2.1) การทำผิดระเบียบกฎเกณฑ์ตลาดหลักทรัพย์และ กสท. (2.2) ผู้สอบบัญชีไม่รับรองงบการเงิน (2.3) กรรมการลาออก (2.4) จำนวนครั้งของการประชุมกรรมการตรวจสอบมีจำนวนครั้งที่สูง (2.5) มีการเปลี่ยนชื่อบริษัท เป็นการใช้เหตุการณ์ดังกล่าวส่งสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้าให้ผู้ถือหุ้นและนักลงทุนได้ใช้ข้อมูลในการวิเคราะห์ความเสี่ยงของบริษัทจดทะเบียนเพื่อการพิจารณาการลงทุน

สรุป

สรุปภาพรวมของบทความวิจัยนี้ได้ศึกษาปัจจัยด้านองค์ประกอบและคุณสมบัติของกรรมการอิสระที่ช่วยลดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และเหตุการณ์ที่บ่งบอกแนวโน้มการเกิดการทุจริตในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า (1) จำนวนกรรมการอิสระมีส่วนช่วยลดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงิน จำนวนกรรมการขึ้นอยู่กับจำนวนบริษัทย่อยของบริษัทจดทะเบียน การมีกรรมการอิสระเพียง 3 คนจะทำให้การตรวจสอบไม่ทั่วถึงการทุจริตมักเกิดที่บริษัทย่อย (2) ระยะเวลาที่เหมาะสมในการดำรงตำแหน่งกรรมการอิสระในบริษัท ไม่เกิน 6 ปี การอยู่ในตำแหน่งนานไปจะทำให้เกิดความสนิทสนมความเป็นอิสระจะลดลงส่งผลให้ความเข้มงวดในการทำงานลดลงไปด้วย (3) คุณสมบัติไม่พึงประสงค์ของกรรมการอิสระ ได้แก่ (3.1) ที่มาของกรรมการอิสระไม่ควรมาจากบุคคลที่เป็นเพื่อนของฝ่ายจัดการหรือผู้มีอำนาจควบคุม และเสนอให้มีหน่วยงานอิสระที่มีการคัดเลือกกรรมการอิสระไว้เป็นแหล่งสรรหากรรมการอิสระของบริษัทจดทะเบียน (3.2) อายุของกรรมการอิสระ ไม่ควรเกิน 70 ปีขึ้นไป เพราะอายุมากเกินไปประสิทธิภาพในการทำงานจะลดลง (3.3) ความไม่เป็นอิสระในการทำงานของกรรมการอิสระ ที่มาจากบุคคลที่รู้จักใกล้ชิดหรืออยู่ในตำแหน่งเป็นระยะเวลานานทำให้เกิดความหย่อนยานในการตรวจสอบ และ (4) จำนวนครั้งในการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ ไม่เกิน 6 ครั้งจะมีความเหมาะสมการประชุมจำนวนมากเกินไปไม่ช่วยลดการทุจริตและการประชุมกรรมการตรวจสอบตั้งแต่ 10 ครั้งขึ้นไปแสดงว่าบริษัทจดทะเบียนกำลังมี

ปัญหา (5) เหตุบ่งชี้หรือสัญญาณที่บ่งบอกแนวโน้มการเกิดการทุจริตโดยการตกแต่งงบการเงินของบริษัทจดทะเบียน สรุปได้ 5 ประเด็น ดังนี้ (5.1) การส่งรายงานการเงินล่าช้ากว่าที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด (5.2) ผู้สอบบัญชีไม่รับรองงบการเงิน (5.3) มีข่าวกรรมการลาออก (5.4) จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบมีจำนวนครั้งที่สูง (5.5) มีการเปลี่ยนชื่อบริษัท

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1

- 1) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยควรปรับปรุงแนวทางในการพัฒนาการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อช่วยลดความเสี่ยงเรื่องการทุจริตให้กับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
- 2) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยควรจัดให้มีหน่วยงานกลางที่รวบรวมบุคคลที่มีคุณสมบัติความรู้ความสามารถในแต่ละสายอาชีพ
- 3) บริษัทจดทะเบียนควรที่จะกำหนดและออกระเบียบข้อบังคับประกาศเป็นนโยบายให้ชัดเจนในเรื่องคุณสมบัติ ที่มา และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของกรรมการอิสระ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2

นักลงทุนใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาตัดสินใจลงทุนติดตามข่าวสารบริษัทที่ได้ลงทุนหรือกำลังจะลงทุนอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้าที่บ่งบอกว่าบริษัทจดทะเบียนกำลังมีปัญหา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไปควรจะทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการนำหลักการการกำกับกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียนไปปฏิบัติ เนื่องจากการกำกับดูแลกิจการที่ดีนั้นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยยังคงเน้นปฏิบัติการให้ความสำคัญกับรูปแบบที่ กตล.กำหนดมากกว่าการให้ความสำคัญในเนื้อหาที่จะนำมาปฏิบัติจริงของการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Form Over Substance) ไม่ได้มีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างเป็นสาระสำคัญ ทั้งที่หน่วยงานกำกับที่มีหน้าที่ดูแลกำกับบริษัทจดทะเบียนได้ให้ความสำคัญด้วยการออกกฎเกณฑ์ที่มีความเข้มข้นเพื่อบังคับใช้กับบริษัทจดทะเบียนเป็นระยะมาโดยตลอด

เอกสารอ้างอิง

- จักรพันธ์ วงษาเทพ และ นงคณิษฐ์ จันทร์จรัส. (2564). โครงสร้างคณะกรรมการบริหารบริษัทและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *Journal of Modern Learning Development*, 6(1), 174–184.
- ชัยนต์ ตันติวิธดาการ. (2550). *เศรษฐศาสตร์จุลภาค : ทฤษฎีและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2541). *แนวทางการปฏิบัติของคณะกรรมการตรวจสอบ*. กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.
- ประภัสสร โปร่งวิทยากร และคณะ. (2560). บทบาทของคณะกรรมการต่อผลการดำเนินงานด้านการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 11(23), 87–102.
- ภูติท ไชยผล, สร้อยเพชร ลิสนี, ศิริวรรณ พูลเขตกิจ และมนตรี ช่วยชู. (2563). การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติ. *UTCC Academic Day ครั้งที่ 4*. มิถุนายน 5, 2563. เรื่อง *อิทธิพลของคณะกรรมการตรวจสอบที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. (2165–2182), จากเว็บไซต์: www.utcc.ac.th.
- ภัทรพงศ์ เจริญกิจจารุกร. (2556). *Sarbanes–Oxley Act และการกำกับดูแลกิจการในต่างประเทศสู่ธรรมาภิบาลในประเทศไทย*. จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์, 94.
- วรวิทย์ เพ็ชรสิน. (2561). พฤติกรรมการตกแต่งบัญชีและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง. *วารสารบริหารธุรกิจเศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร*, 13(1), 29–40.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2565). *สถิติการดำเนินคดีของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กลต.)*. สืบค้นจาก <http://market.sec.or.th/public/isc/th/Enforce>
- อัฐวุฒิ ปภังกร. (2556). *ทฤษฎีบรรษัทภิบาล*. เข้าถึงได้จาก <https://thaicg.wordpress.com>
- CHENG Xinsheng, Ji Yingxin & WANG Lili. (2008). The Impact of Corporate Governance on Financial Control—Evidence from Chinese listed Companies in the Manufacturing Industry. *Higher Education Press and Springer*, 2(3), 385–396.
- Cressey, D. R. (1953). *Other people's money: a study in the social psychology of Embezzlement*. Glencoe, IL: The Free Press.
- Eliezer M. Fich & Anil Shivdasani. (2005). Financial Fraud, Director Reputation, and Shareholder Wealth. *Journal of Financial Economics*, 86(2), 306–336.
- Freeman, R. E. (1984). *Strategic management: A stakeholder approach*. Boston: Pitman.
- Gomes, A., (2000). Going public with out Governace : Managrial Reputation Effect. *The Journal of Finance*, 55(2), 615–646.
- Gould & Kolb. (1965). A dictionary of the social sciences. *Revue française de sociologie*, 6(4), 493.

- Hatice Uzun, Samuel H. Szewczyk & Raj Varma. (2004). Board Composition and Corporate Fraud. *Financial Analysts Journal*, 60(3), 33–43.
- Jensen, M.C. & Meckling, W.H. (1976). “Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure.” *Journal of Finance Economics*, 3(4), 305–360.
- Langnan Chen & Weibin Lin. (2007). Corporate Governance and Fraud: Evidence from China. *Corporate Ownership & Control*, 4(3), i39–i45.
- Mark S. Beasley. (1996). An Empirical Analysis of the Relation between the Board of Director Composition and Financial Statement Fraud. *The Accounting Review*, 71(4), 443–465.
- Nicole Maldonado. (2021). *The World Bank’s Evolving Concept of Good Governance and Its Impact on Human Rights*. Retrieved December 12, 2021, from https://warwick.ac.uk/fac/soc/csgr/news/doctoral_workshop_on/maldonado_nicole_paperfinal_ii.doc
- Roy Kouwenberg & Visit Phunnarungsi. (2012). Corporate Governance, Violation and Market Reaction. *Pacific–Basin Finance Journal*, 21(1), 881–898.
- Simon Herbert A. (1947). *Administrative Behavior*. New York: Macmillian.
- Suraj Srinivasan. (2005). Consequences of Financial Reporting Failure for Outside Directors: Evidence form Accounting Restatements and Audit Committee Member. *Journal of Accounting Research*, 43(2), 291–334.
- Srivastava, Mock and Turner. (2005). Bayesian Fraud Risk Formula for Financial Statement Audits. A *Journal of Accounting Finance and Business Studies*. 45(1), i–ii, 1–14.
- Wolfe & Hermanson. (2004). The Fraud Diamond: Considering the Four Elements of Fraud. The CPA Journal, <http://www.nysscpa.org/printversions/cpaj/2004/1204/p38.htm>
- World Bank. (1989). *Sub–Saharan Africa from Crisis to Sutanable Growth*. Washington DC: World Bank.
- Yung–I Lou & Ming–Long Wang. (2009). Fraud Risk Factor of, the Fraud Triangle Assessing the likelihood of Fraudulent Financial Reporting. *Journal of Business & Economics Research*, 7(2), 61–78.